

Overdenking 25 februari 2018: Doopsgezinde gemeente Arnhem

Een tijdje geleden zag ik op de televisie een college van Robbert Dijkgraaf. Een bekende Natuurkundige en wiskundige. Hij liet een rij van 14 boekbanden zien; die symboliseerden het ontstaan van het heelal tot aan de mensheid nu. De eerste oermens kwam pas voor op de derde bladzijde voor het eind van het laatste boek. En wat denkt u, waar stonden wij, die nu leven? Wij waren de laatste punt. De laatste punt, een punt!

Ik vond het fascinerend om dat te beseffen en voelde me heel klein, zo klein als de kleinste mier. Ja, u denkt nu misschien wel: nou, nou, kom ik hier op zondagochtend in de kerk en wordt de mens ineens met een mier vergeleken! Dat is ook niet best. Maar als we onze wereld nu van heel ver zouden kunnen bekijken, dan zien we onszelf misschien wel net zo krioelen over deze wereld als dat mieren doen. Druk in de weer met van alles wat wij op dat moment belangrijk vinden. Kijk ons eens ons best doen, kijk ons eens zwoegen. Hup, hup, maak voort, doe iets met je tijd. Niet blijven stilstaan. Wat zei ik nou: Niet blijven stilstaan! Het zou denk ik wel nuttig zijn om ons eens van een afstand te bekijken.

Waar zijn we nu zo druk mee bezig? Wat is het nut van al ons geploeter?

En wat zou Prediker over ons zeggen als hij ons zo bezig zag? Allemaal zinloos wat we doen? Of: geniet nu eens wat meer van wat je bereikt hebt? Hmmm..Laten we eerst eens beter kijken naar wie hij was..

Het is overigens onbekend wie hij precies was. Hij wordt aangeduid als "koning in Jeruzalem". In het oude Oosten was het een gangbaar gebruik om koningen als wijzen te eren. Op grond van de taal in Prediker denkt men dat het boek afkomstig is uit de derde eeuw voor Christus. Prediker is een man van de wereld en wordt waarschijnlijk geboren in de hellenistische tijd (3de tot 2de eeuw voor Christus). Het zijn geen makkelijke tijden: oorlogen volgen elkaar snel op. Het leven is voor Prediker ook niet zo makkelijk. Sommige Bijbelkenners noemen Prediker een non-conformist, zelfs een atheïst, pessimist, maar aan de andere kant noemen sommigen hem ook een gelovige en een optimist. Eigenaardig om te zien dat men zo tegenstrijdig over hem denkt.

Prediker wil de wereld goed bestuderen en wel om te kijken wat de zin van alles is. Hij is rijk en bouwt huizen, tuinen, parken en wat al niet meer! Hij koopt slaven. Eerst beleeft hij plezier aan alles wat hij tot stand brengt, maar uiteindelijk stelt hij vast dat het toch zinloos is geweest, al die moeite die hij had gedaan om iets te ondernemen. Uiteindelijk krijgt hij zelfs genoeg van het leven als hij beseft dat of je nu wijs bent of dwaas, we allemaal worden vergeten en we gaan allemaal dood. Ons wacht hetzelfde lot. Hij vraagt zich steeds weer af: wat heeft de mens aan zijn gezwoeg? En hij komt tot de conclusie dat er maar 1 ding overblijft en dat is te genieten van wat je bereikt hebt met al je inspanningen. Jaja, dat is nogal een conclusie! Het is wel een opluchting om te lezen dat hij niet helemaal ten onder is gegaan aan zijn depressieve weerspiegelingen. Dat hij, ondanks de grilligheden van zijn leven, toch tot deze redelijk positieve conclusie komt! Maar het heeft ook wel

iets tragisch. Het heeft toch allemaal geen zin, dat gezwoeg en die hele levenscyclus, dus dan moeten we maar genieten van wat we bereiken met al ons gezwoeg. Ja, je moet toch wat..

En dan komt hij met het gedicht "alles heeft zijn tijd." Dat zit ook vol leven, vol levensfasen. Dat leven, zo vol wisselvalligheden die hoe dan ook bij een ieder voorkomen. Huilen, lachen, rouwen, dansen, afbreken, opbouwen, ontvlammen, verkillen, zoeken, verliezen. Al deze woorden zullen misschien ook beelden bij u oproepen. Beelden van tijden die zijn geweest. Tijden die zijn vervlogen.

Wat voor tijd is het nu in uw leven? En is er ruimte voor die tijd?

Ik sprak eens met de pitstopgroep (groep dertigers uit de Doopsgezinde Gemeente Utrecht) over Prediker en toen we het kregen over het gedicht van Prediker werd ook door iemand gezegd: Soms lijkt het wel alsof alles steeds maar goed moet gaan. Dat je moet doorgaan en niet te lang moet stilstaan bij dingen in het leven die moeilijk zijn.

Maar mag er ook ruimte zijn voor een tijd waarin je het moeilijk hebt als mens, waarin je worstelt, worstelt met verlies, eenzaamheid, pijn en verdriet?

Soms is het lastig om voor die moeilijke tijden ruimte en tijd te nemen. Je wilt daar misschien niet teveel mee geconfronteerd worden. Laten we het maar even wegstoppen. Komt wel een keer, maar ik heb nu geen tijd, want ik moet nu naar een verjaardag. Ik moet nu naar mijn werk, naar de kapper, naar de winkel. Waarom doen we dat zo?

Mogen we ook eens *zijn* met wat er is, wat er zich voordoet in ons leven.

Ja, dit is nu moeilijk. Ja, dit is nu pijnlijk. Het doorleven.

Mag deze tijd er ook zijn of moet ik snel door naar een "betere" tijd? Is dat eigenlijk wel realistisch? Zoals Prediker zegt: er is steeds een tijd voor het één en een tijd voor het ander.

En is het zo, dat het ene zonder het andere kan bestaan?

Of is er altijd een tweedeling?

Als ik naar mijn eigen leven kijk, zijn er ook verschillende tijdsmarkeringen geweest. Die tegenstellingen die toch niet zonder elkaar kunnen bestaan. Kan er wel een tijd van liefde zijn zonder een tijd van eenzaamheid? Juist doordat ik tijden van eenzaamheid heb gekend, krijgt de tijd van liefde ook betekenis. Kan er een tijd van rouwen zijn zonder dat er ook een tijd is van dansen? Juist doordat ik weet wat rouwen is, krijgt het dansen betekenis. Die tijdsmarkeringen, die eindeloze levenscyclus bepalen mij als mens.

Laten we ook nog eens kijken naar de vraag die Prediker stelt in vers 9: Welk voordeel heeft de mens van alles wat hij met zijn gezwoeg tot stand brengt?

Ja, zwoegen, dat kennen velen van ons wel! Vroeger het zwoegen op tentamens, soms tot diep in de nacht. Het zwoegen om een prestatie te leveren. Zwoegen, omdat je denkt dat je dan pas iets voorstelt. Zwoegen, omdat je van betekenis wil

zijn. Het altijd hard hebben moeten werken om brood op de plank te krijgen. Net als die mieren waarover ik het aan het begin van mijn verhaal had. Doorgaan, hup hup, niet stilstaan. Het moet wel op tijd af natuurlijk!

In de tijd waarin wij leven heeft 1 op de 7 mensen een burn-out. Ze zijn opgebrand, uitgeploeterd. Hebben geen energie meer over. Ze hebben erg hun best gedaan, maar het is nu op. Wat zou Prediker nu tegen al die mensen zeggen?

Misschien zegt hij wel: sta nu toch eens stil, wees open, wees onbevungen als een kind, kijk om je heen, adem! Heb je de sneeuwkllokjes en de narcissen in het park al gezien? Heb je gezien dat ik net naar je lachte? Heb je die mier gezien daar op de grond. Druk bezig hoor. Ja, die staat wat minder stil.

En kijk eens naar wat je al hebt gedaan en gecreëerd in je leven! Dat is mooi en goed en waardevol.

Zoals Tagore, de Indiase dichter en filosoof al zei: de sterren zijn niet bang om vuurvliegjes te lijken. Zij zijn er gewoon.

Tuurlijk, als we kijken naar de mensheid nu dan zijn we maar 1 punt in dat hele verhaal van de kosmos. Daardoor kunnen we ons misschien soms heel klein en betekenisloos voelen. Maar juist daarom: kunnen we niet wat eenvoudiger leven? Op een open en onbevungen manier, zoals een kind dat doet. Er gewoon zijn in de tijd, zoals die zich nu aan ons voordoet.

En bovenal er zijn, in het vertrouwen dat God ons heel nabij is. Hij is er altijd geweest en zal er altijd zijn. Voor eeuwig. Amen.